СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 18. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 29-го січня 1943. No. 18. Jersey City, N. J., Friday, January 29, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ПЕРШИЙ РЕЙД АМЕРИКАНЦІВ НА НІМЕЧЧИНУ

СТАНОВИЩЕ АМЕРИКАНСЬКИХ БОМБОВИКІВ В АНГЛІЇ. — Американські літаки доконали в середу днем перший свій налет на властиву Німеччину й бомбардували важко німецькі порти Вільгельмсгафен і Емден. Три роди літаків взяли участь у рейді, котрий начальник рейду назвав надзвичайно успішним, не дивлячися на те, що непогода не давала летунам можливости бачити далеко.

Американські бомбовики стрінули по дорозі багато німецьких літаків, хоча протилетнича оборона Емдену була надсподівано слаба. Американців цей рейд коштував 3 літаки, а вони знищили 9 ворожих.

Начальник британської летничої служби вислав американським летунам ґратуляційну телеграму, в котрій каже, що американці роблять якраз те, чого німці вже здавна бояться.

Тимчасом британські летуни бомбардували днем данську столицю Копенгаґу, де знищили корабельні доки й фабрики для виробу моторів Дізеля. Ніччю британці бомбардували ще раз французький порт Лоріян у Бретонії та порт Бордо над Біскайським заливом.

АМЕРИКАНЦІ КОНСОЛІДУЮТЬ ПОЗИЦІЇ В ТУНІСІ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Американські війська заняті тепер утвердженням позицій, занятих ними від німців на горбах насхід від долини Уселяту. Між іншим вони фортифікують провал, котрим іде дорога від Уселяту до Кайруану. Зла погода значно здержує військову акцію, але не дивлячися на те там ведуться тепер горячі бої, які є доказом, що Аліянти напирають сильно на війська маршала Ромела, стараючися їх відтяти від інших військ Осі.

ЧИСЛО НІМЦІВ У СТАЛІНҐРАДІ ЗВЕДЕНЕ ДО 5,000.

ЛОНДОН. — Російські війська піймали дальших 3,350 німецьких вояків у Сталінграді, зводячи первісну силу ворога в тому місті з 220,000 на 5,000. Між військами, що склали зброю в Сталінграді, находиться один цілий німецький полк.

Тимчасом червона армія далі вела свою офензиву й зробила два великі проломи у ворожих лініях: один 60 миль на північ від Ростова, а другий коло Горшечного, 80 миль від Курська.

Як попередно, так і тепер російська команда підчеркує, що між полоненими ворогами великий процент становлять війська сателітів Німеччини: мадярів, румунів і італійців.

Далі на полудні російські війська ведуть успішну офензиву впапрямі Білокуракіни, що лежить 50 миль від важного залізничого вузла Купянська й 105 миль від Харкова.

БЕРЛІН ДОБАЧУЄ КОНЕЦЬ НІМЕЦЬКИХ ВІЙСЬК У СТАЛІНҐРАДІ.

Берлінське радіо признає зовсім відкрито, що становище німецьких військ у Сталінграді зовсім безвиглядне та що німці не можуть їм нічим помогти. Радіо говорить, що про це переконані нині вже всі, в тому числі й самі „безсмертні оборонці".

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ЕВАКУАЦІЮ НОВОРОСІЙСЬКА?

ЛОНДОН. — Мароканське радіо подає вістку з турецьких жерел, що мовляв всі кораблі держав Осі в турецьких і болгарських портах дістали приказ негайно виїхати до Новоросійська, важного порту Чорного моря під Кавказом, котрий мав би велике значіння на випадок евакуації німецьких військ з північного Кавказу.

З офіціяльних кругів одначе підноситься тепер голос остороги перед чутками, які пускається через різні радієві стації, ще не зовсім очищені з ворожих впливів.

ҐЕБЕЛЬС ЗАКЛИКАЄ НІМЦІВ ДО ДАЛЬШИХ ЖЕРТВ ДЛЯ ВІЙНИ.

БЕРН. — Націстичний міністер пропаганди Ґебельс у своїй правильній тижневій промові закликує німців до повних жертв для тотальної війни: „Це є національним моральним обовязком зобовязати законом кожного німця з віці від 17. до 65. року життя й кожну німку в віці від 17. до 45. року життя піднятися якогось завдання для війни. Нашим кличем має бути: тотальна війна!"

МЕШКАЛЬНА СКРУТА В НІМЕЧЧИНІ.

ЛОНДОН. — З вісток, що приходять з різних жерел, можна ствердити з певністю, що в Німеччині відчувається болючо брак мешкань. Поважну ролю в цій скруті грає знищення мешкань підчас аліянтських рейдів на Німеччину й неможливість направляти ушкоджені доми. Багато німців тепер живе в хатинах по парках.

Вирішено Ґльобальну Офензиву проти Держав "Осі" на Цілий Рік

ВАШИНҐТОН. — Бюро Воєнних Інформацій, що його завданням є подавати правдиві й точні інформації про воєнні справи, оскілько на те дозволяють воєнні відносини, подає тим разом, який є вислід конференції в Касаблянка, коли на неї глядіти з воєнного боку. Отже Елмер Дейвис, голова цього Бюра, поясняє, що властивою ціллю нарад у Касаблянці було те, щоб обговорити офензиву проти Держав Осі на протяг цілого біжучого року і на всі краї. І цього доконано. Такий плян ґльобальної офензиви уложено й одержано на це повну згоду з боку чотирьох провідних держав: Злучених Держав Америки, Великої Британії, Совєтського Союзу і Китаю.

ЧОРЧИЛ І РУЗВЕЛТ ДАЛИ ЗГОДУ НА ПЕЙРУТОНА

ВАШИНҐТОН. — З вияснення Бюра Воєнних Інформацій виходить, що панує повна згода між Вашинґтоном і Лондоном щодо французької політики в Північній Африці. Марсел Пейрутон, що колись співпрацював з Віші, зістав губернатором Альжиру за згодою як президента Рузвелта так і британського премієра Чорчила.

ДОРАДНИК ГІТЛЄРА ДОРАДЖУЄ ТЕПЕР АМЕРИЦІ

ВАШИНҐТОН. — В столиці перебуває від кількох місяців д-р Ернст Седжвик Ганфстенґль, що 15 років помагав Гітлерови доходити до найвищого ступня влади. Він знає найменші подробиці не тільки про Гітлера, але й про всіх націстівських лідерів. Як теж, що ясне, знає усі входи і виходи націстівської політики — внутрішньої й заграничної. Тільки Ґес, що є в англійськім полоні, та Ганфстенґль були в можности оті всі детайлі знати. Він утік в 1937 році з Німеччини, щоб спасти життя. Жив у Лондоні, а як вибухла в 1939 році війна, його інтерновано. І так він опинився в Канаді, а звідтам якось дістав його американський уряд. По провіренню виявилось, що він вірно служить добрими інформаціями про тайни націстівської політики. Він одружений з американкою, але розведений. Його син, американець, служить в американській армії, в летунстві.

ТРЕБА КОРАБЛІВ ДЛЯ ЕСКОРТУ

ВАШИНҐТОН. — Будуємо масу кораблів, але не будуємо ні одного для ескорту тих, що їх висилаємо з товарами і зброєю поза Америку. Ця недостача буде заспокоєна ще цього літа, ще заки наступить осіння субмаринова нова небезпека.

Сталін Дістає Ноту від Аліянтських Провідників

МОСКВА. — Адмірал Вилйем Стедлі, американський амбасадор, і Лейсі Беґалі, британський представник, відвідали Кремлін і передали премієрові Сталінові ноту президента Рузвелта й премієра Чорчила. Адмірал не хотів подати ґазетярам змісту ні характеру ноти. Спеціяльно відмовився він потвердити догад, що нота відноситься до питання спільної команди для Росії й Китаю.

Тимчасом московське радіо інформувало широко народ про подробиці конференції в Касаблянці.

ДОБРЕ ВРАЖІННЯ КОНФЕРЕНЦІЇ НА ЛОНДОНЦІВ

ЛОНДОН. — Не дивлячися на те, що в деяких ґазетах появилася не зовсім прихильна критика висліду конференції в Касаблянці, назагал британці цею конференцією вдоволені. При тому вони зовсім не дивуються тому, що не подано їм усіх фактів з конференції.

Невдоволення британців з конференції збирається коло мароканської ситуації та французького розбиття.

НАЦІСТИЧНА ПРОПАҐАНДА ЛЮТУЄ

БЕРН. — Німецьке радіо признає, що його догади про місце конференції аліянтських провідників не справдилися. Поза те воно трактує цілу конференцію кпинами. Найбільше капіталу пробують збити собі націсти з того, що на конференції не було Сталіна: мовляв, Сталін не хотів взяти участи в конференції, аби не бути нею зобовязаним. Тому німецьке радіо заповідає ще одну візиту Чорчила до Москви. Заяву Рузвелта про те, що мир може наступити доперва по безумовній здачі ворога, німецьке радіо трактує як фантастичну. Конференцію Жірода й де Голя називає комедією.

ІТАЛІЙСЬКІ КОМЕНТАРІ ПРО КОНФЕРЕНЦІЮ

БЕРН. — Конференція в Касаблянці просто італійців приголомшила. Передовсім питаються вони: чому італійське міністерство пропаґанди не вказало їм, що в Касаблянці мала бути конференція? Чи італійське міністерство пропаґанди цього не знало, чи знало, а не хотіло народові сказати? Позатим заяви італійського радія йдуть по лінії німецького „натхнення".

ДЕСЬ НА ФРОНТІ В УКРАЇНІ.—Ця знимка знята на совєтсько-німецькому фронті в часі теперішньої совєтської офензиви, коли то совєтські війська вступили на українську землю під націстівською окупацією. Бачимо, як совєтські інжиніри направляють залізничий тор в часі, як в поблизу їх вибухає німецька бомба.

ПОЛІПШИЛИСЬ ПОЛІТИЧНО-МІЛІТАРНІ ВІДНОСИНИ З СОВЄТАМИ, КАЖУТЬ У ВАШИНҐТОНІ

ВАШИНҐТОН. — Політичні й військові кола в столиці держави ще далі роздумують над наслідками історичної конференції в Касаблянка в Африці. Замітне те, що неначеб у відповідь тим, що вважають відсутність Сталіна на нарадах відємною стороною конференції, урядові кола підкреслюють, що саме вислідом цеї конференції буде затіснення відносин між Совєтами і по англійських говорячи державами, себто Великою Британією і Злученими Державами Америки. Далі стверджено, що Москва цілком певно є по стороні американської політики в Північній Африці й попре її як під військовим так і політичним зглядом. Якраз американський наступ на Африку дуже перехилив симпатії Совєтів в сторону Америки й Англії, кажуть далі. Ніхто не дурить себе, що між Совєтами й Америкою були ріжниці в минулому та що будуть у будучому, але наразі найважніше те, щоби було спільне порозуміння у воєнних справах. А воно є.

Далі говориться ще й таке, що по війні Совєти будуть цілковито знищені. Їм треба буде товарів і машин, щоб піднести промисл. А це зможуть дістати тільки в Англії й Америці. Тільки довіз товарів з заграниці може піднести життєвий стандард жителів Совєтів. І це, як кажуть, заставить Совєти до ріжних змін.

Найтяжче буде з границями Совєтів.

Та вже тепер видно, що найбільші труднощі будуть виходити з того, що Совєти стоять при тому, щоб балтійські держави були в складі Совєтського Союзу, а Америка, як виходить, є проти того. Та, як пояснюють, це бажання Совєтів є подиктоване страхом перед Німеччиною, а як причина страху буде зліквідована, тоді можливо й з цею справою піде лекше. Також не подобається Лондонови і Вашинґтонови совєтська політика супроти Фінляндії, Польщі й Юґославії, але є надії, що й тут прийде до якогось компромісу. Та це, як кажеться, є дальші справи. Тепер найважніша справа — це боротьба з Гітлером. А що до цього є з Совєтами повна згода під кождим оглядом.

ГОЛ ПРОТИ ЗДОВИТОЇ КРИТИКИ.

ВАШИНҐТОН. — Коли вже відома загалови конференція в Касеблянка та її вислідн, каже Кордел Гол, секретар стейту, можна згадати за деяких журналістів, що в часі тої конференції пускали в світ зїдливі коментарі про політику департаменту стейту та те, що не висилається до Африки ні одної поважнішої людини, щоб там провірила відносини. Це, каже Гол, діялось у тому часі, коли в Африці перебував президент Рузвелт уже кілька днів.

СЕНАТСЬКИЙ КОМІТЕТ ЗАТВЕРДИВ ФЛИНА.

ВАШИНҐТОН. — Сенатський комітет для справ заграничних затвердив 13 голосами проти 10 назначення президентом Рузвелтом Едварда Дж. Флина послом до Австралії. Ще будуть над цею справою дебатувати в понеділок у сенаті, де западе остаточне рішення.

В. Р. П. НАКАЗУЄ ПРИПИНИТИ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК. — В часі, коли вийшло на страйк ще дальших 10,000 кравецьких робітників з Інтернешенел Лейдіс Ґармент Воркерс, прийшла з Вашинґтону телеграма з Воєнної Ради Праці, в якій наказується негайно залишити страйк і вертати до роботи. Страйк є нарушенням робітничого зобовязання, даного президентови держави, що не буде ніяких страйків у часі війни. Таке подається урядово. Це очевидно не має нічого спільного з домаганнями робітників, щоб їм підвищити заробітню платню. Це домагання слушне, бо промисловці роблять тепер такі знамениті бизнеси, яких ніколи не робили. Воєнна Рада Праці буде посередничити і треба надіятись, що робітники певну підвишку дістануть шляхом переговорів. Подекуди вони вже добились 15-центової підвишки.

НОВІ СИГНАЛИ НА ВИПАДОК ПОВІТРЯНИХ НАЛЕТІВ.

НЮ ЙОРК. — З днем 17. лютого буде впроваджена нова система алярмових сигналів, що остерігатиме перед ворожим повітряним нападом. І та система не є ще досконала, бо не подає сигналу, коли вже небезпека цілковито минула, але проте вважають її таки ліпшою від попередної. Вона має два сигнали. Перший, „синій", триватиме дві минути, заповість що наближається ворог. Другий, „червоний", означатиме, що ворожі літаки є вже над нашими головами.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Конець Дивного Страйку

У довгих долинах між гірськими хребтами північно-східної Пенсилвенії пішли цими днями назад до роботи тисячі майнерів твердого вугілля, що вийшли були ще 30. грудня на один з найдивніших страйків Америки.

Передовсім цей страйк випав на воєнний час, коли недостача такого важного топлива, яким є тверде вугілля, є не лише ударом по продукції, але й по воєнному зусиллі. Через те в цьому страйку кидано на страйкарів прерізні закиди браку патріотизму, аж до зради включно, не дивлячися на те, що страйкарі певно не хотіли шкодити воєнному зусиллі краю, а хотіли тільки направити певні умовини, що на їх думку їх грубо кривдили.

Кривду закидали вони цим разом не стільки підприємцям, скільки своїй юнійній орґанізації, котрої властивою функцією є робітників від кривд підприємців боронити. Закидали вони власній юнії, що вона стягає від них завелику вкладку. Тижнева вкладка до юнії була справді встановлена, тоді, коли майнери робили по кілька тижнів у рік. Через те вона була зависока. Від цих вкладок зібралося в касі юнії коло 6 міліонів долярів, але її уряд усе ще хотів стягнути за рік дальших 3 міліони долярів. Таку велику касу майнери признали непотрібною, але Джан Л. Луис, президент юнії, хоче мати ще більше гроша, аби цими грішми забезпечити собі контролю над робітничим рухом, та не для скріплення робітничого добра, а на те, аби поборювати ненависного йому президента Рузвелта.

Збільшення вкладок щоправда було ухвалене на конвенції майнерської юнії, але проти волі делеґатів з копалень чорного вугілля, котрих одначе переголосували майнери мягкого вугілля. На основі системи відчекування юнійну вкладку стягається при виплаті, отже майнер і тут не має можности запротестувати, хоча від нього стягають тепер пів доляра більше, ніж він згодився на це в юнійнім контракті.

Зарадити на такі недостачі могла би тільки конвенція юнії, але на конвенції нема справжньої демократії.

Луис страйк заборонив, майнери страйкували далі. Президент Рузвелт нарешті приказав страйк скінчити, бо край потребує вугілля. Він дав до зрозуміння, що він готовий перебрати копальні військом, як страйк не буде покінчений. Хоча майнери радо повитали би перебрання копалень урядом, вони хоч-нехоч вернулися до роботи, аби не стягати на себе ще більше неслушного жалю публики.

Страйк не полагодив спору, але він розкрив краєві сумні умовини, що запанували в цій важній індустрії й великій робітничій юнії внаслідок диктаторських заходів її проводу й орґанізаційних недостач юнії.

Єдність і Однодумність

На це старе питання практичної політики заговорив оноді „Ню Йорк Таймс" і при тому подав цікаві натяки на різниці не тільки між тоталітарними ідеольоґіями з одного боку й демократичними з другого, але й між такими демократіями, як Америка й Британія.

Дуже багато про єдність говорили все німці. Головно націсти останніми часами, заклкуючи німців видержати тяжку годину в воєнній ситуації. Та цим разом націсти, закликуючи німців до видержливости, вказували на приклад британців, ті самі націсти, що досі залюбки говорили, що британці війни не потраплять видержати, а брак видержливости в британців звичайно приписували їх партійному розбиттю, а за це знову винували демократію.

Нове признання націстів для британського характеру пригадує „Таймсові" рису, яка тягнеться червоною ниткою через британську історію, що британці все потрапляли удержувати єдність, хоча не мали в себе однодумности. Найбільше маркантним фактом у тому згляді можна признати те, що проти британського вступлення до першої світової війни, виступив міністер Джан Бернс, а за ним Джан Морлі й Тревеліян. Виступив проти цього й посол Ремсі МекДоналд, котрий тоді й вийшов з парляменту, але потім став британським премієром. Не дивлячися на такі розходження британці виказали досить сили, аби перебути чотири роки важкої війни, через поважні невдачі, а наконець усетаки вийти з війни переможцями. Приглядаючися британцям, можна сказати, що вони мають у собі стільки вродженої видержливости, твердости характеру, що навіть у найтяжчій ситуації вони не втратять певного сенсу пропорції та певного сенсу гумору. Британці відзначаються н а с к р і з ь практичним темпераментом, і власне для цього вони не вимагають від нікого сто-процентової досконалости в нічому. Через те вони не ждуть навіть від людей, аби вони були на сто процентів за війну. Як довго різниці в опінії не перешкаджають серіозно державному добру, так довго британський темперамент толерує різницю в опінії.

Немовби для кращого зясування цеї національної ціхи британців, „Ню Йорк Таймс" показує для контрасту американський темперамент. Коли британці в першу світову війну не дуже то журилися тим, що в них навіть міністри заявлялися проти виповідження війни, американці підняли велечезний крик з того приводу, що в конгресі найшлося 10 процентів послів проти війни. А кілько то пророчих проповідей виголошено потім зприводу інших різниць в опінії серед американського громадянства, як доказів нібито траґічного розбиття американського народу! Скільки наприклад наговорено проти „гайфенованих". Більше горячкові громадяни поробили нагло лячні відкриття, що ми не є справді народом, але зліпкою ривалізуючих одна проти одної груп. Багатьом здавалося, що війна розкрила, що ціла Америка просто загрожена суперечностями околиць та що ославлене американське горнило, що нібито розтоплювало всіх на один метал, властиво нікого не розтоплює, і так далі і так далі.

Іншими словами, з американського горячкування, що інколи прибирало розміри гістерії, виходила як національна риса, пристрасть до одностайности, навіть до примусової одностайности, така пристрасть, що ми навіть не дивилися на те, що власне демократія признає засадничо людині право до відмінної опінії, що власне демократія признає ближнім і людину противної опінії.

Моглоби здаватися людям гістеричних нахилів, що того роду народи, як британський, які признають різницю поглядів, не видержують критичних ментів своєї історії. Тимчасом показується, що британці видержують ці менти, не дивлячися на їх різниці поглядів. Британці видержували знаменито найтраґічніші менти, хоча вони признавали людям право критикувати політику уряду. Британська єдність погоджується з британською холодністю перед замотаними й дратуючими проблємами. Британці наприклад зовсім не попадають у розпуку, що в них найшлося 50,000 людей, противних участі в війні, тоді як американці руки ломлять, коли в них, на три рази більше населення, найшлося таких людей усего 6,500. Британці признали цим людям право мати свій моральний погляд, а мимо цього вони не почуваються розбитим народом.

Жерело цеї риси британського національного характеру добачує „Таймс" у британській національній самопевности, та це відай ще не вказує, як саме британці такими стали. Відай більше слушним було би сказати, що просто самий факт, що британський народ і держава перетривали стільки віків важких переживань дав їм ту самопевність, що вони як народ і держава перетривають і це лихоліття. Інакше кажучи, як американська держава й народ буде мати стільки віку, що Британія й британці, то й американці не будуть ні гістеричні, ні горячкові, а так само самопевні, як британці.

Проф. Микола Чубатий.

УКРАЇНСЬКІ ЖИДИ ТА ДЕРЖАВНЕ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

(Кінець).

За Західну Україну чи за Малопольську Всходню?

Інакше як у Східній Україні ані жидівські маси, ані теж жидівська інтеліґенція Західної України не ставилася неприхильно до національного відродження українського народу, ні теж до його стремлінь стати державною нацією на західно - українських землях. Тим передовсім жидівська інтеліґенція тої частини України корисніше відбивала від своїх одноплемінників зі Східної України. Поважна частина жидівської інтеліґенції Західної України за австрійських часів признавалася до офіціяльного австрійства без шкоди для українського народу, або теж до польщини без користи теж для жидівського народу. Останні були це властиво поляки мойсеєвої віри, як їх теж офіціяльно називали. Побільшали вони тут щоправда число польської інтеліґентної верстви та скріплювали через те польщину, але за це годі винувати жидівський нарід, коли вони самі до нього не то не признавалися, але своїх одноплемінників за нарід навіть не вважали.

Національний жидівський — сіоністичний рух на Західній Україні приняв відразу до польськости навіть по своїм народженні при кінці 19-го століття опозиційний характер та ставав тим чином навіть тихим спільником відродженого політичного українства. Відомо чейже, що в часі перших виборів до австрійського парляменту зі загального голосування була навіть жидівсько - українська співпраця, результатом чого був вибір двох національно - жидівських послів Малєра та Ґабля в українських округах при частинній помочи українських голосів. Національні жиди до першої світової війни стали поважно інтересуватися українською національною культурою; на приклад українська державна гімназія в Коломиї мала все навіть поважне число студентів жидів.

Не диво проте, що по розпаді Австрії жиди Західної України проголосили в часі боїв за Львів невтральність прихильну для українців, а зорґанізована у Львові жидівська міліція дістала навіть зброю від української військової влади. За це дорого заплатило жидівське населення по опанованню Львова поляками; побідники счинили у Львові жидам погром.

В часі української державности в Галичині жидівське населення льояльно співпрацювало з українською владою. Урядництво жидівське повнило службу тоді, коли польські державні службовці з малими вимками покинули свої позиції. Жидівська політична репрезентація Західної України під проводом адв. Вайнфельда в Станиславові удержувала постійний контакт з українським урядом. Безперечно, що були теж жиди в польській армії, які почували себе поляками; але теж було багато жидів добровільців в Українській Галицькій Армії. Західно-українські жиди на Поділлі стали навіть чинно до боротьби в обороні Західно-Української Републики й то тоді, коли була вже невелика надія утримати її при житті перед куди сильнішою польською армією Галера. По славній чортківській офензиві української армії в червні 1919, вже тільки кілька тижнів перед відворотом Української Галицької Армії за Збруч тернопільська жидівська молодь зорґанізувала окремий військовий відділ добровольців жидів при українській армії. Деякі жиди, як д-р Вальдман та ще дехто, таки й покинули Західну Україну як українські політичні еміґранти, співпрацюючи з українським урядом през. Петрушевича аж до останку.

В часі польської влади на Західній Україні жидівська політика засадничо стояла на становищі польської державности. Годі вимагати інакшого становиска від меншини, поставленої поміж політичну дійсність — польську державність та поміж політичні змагання автохтона землі українського народу, що назагал поставився до польської державности на тій землі неґативно. Жидівська політика мусіла бути тим осторожніша, що найбільше серед польської інтеліґенції поширена польська партія народових демократів в часі перед переворотом марш. Пілсудского н а й с и л ь н і ш а польська партія, все мала закраску антисемітську. На поміч народовим демократам перед теперішною війною в тій справі прийшла ще офіціяльна державна фашистівська партія Обозу Зєдночєня Народовеґо (ОЗОН), який голосив — як сказано — прямо виселення жидів з Польщі.

Серед національного жидівського табору в Галичині перевагу взяла радше польонофільська ґрупа жидів, репрезентована сіоністичним орґаном „Хвіля" у Львові, опозиційна меншина з жарґоновим львівським щоденником „Дер Таґ" противилася такій політичній лінії та радила рахуватися з українською більшістю на тій землі. Ця опозиційна ґрупа находила досолі сильну піддержку серед жидів споза Галичини, з бувшої російської займанщини, особливо за часів коли на її чолі стояв посол Ґрінбавм. Він пітримував навіть явні звязки з українським політичним представництвом та з представниками других непольських народів в Польщі аж до свого виїзду до Палестини на постійне.

Коротко говорячи, західноукраїнське жидівство хоч числилося з реальними обставинами політичної дійсности не ставилося вороже до українського державного відродження. Навпаки, нерідко й активно його спомагало. А це факти, які можуть мати великанське значіння для розвязки жидівської проблєми в українській державі. Це важне, також тому, бо західні українці серед кожних обставин все відгравали і будуть відгравати поважну ролю у державному будівництві України теж над Дніпром.

Чорна хмара над українськими жидами...

Нині ціла Україна під німецькою окупацією з її расовою політикою та воюючо антисемітським наставленням. Жидівський нарід на українських землях терпить невимовно, та ніхто другий тільки український нарід так само переслідуваний може найбільше живо відчувати терпіння своїх жидівських земляків. Не в українській силі нині відвернути від українського жидівства чорну хмару, що нависла над ним, бо український нарід так само під окупацією, в його можливости тільки думати про новий, кращий лад, що мусить прийти і для України та її населення на руїнах всіх окупацій української землі.

Річ природна, що й українські жиди мають змогу вложити нині теж свою співпрацю у відбудову української держави та на спільній українській землі створити людський, демократичний спосіб життя, справедливий для всіх мешканців української землі. Льояльна співпраця українських жидів з українським народом у хвилинах недолі та в будові кращої долі є солідною порукою яснішої майбутности не тільки для українського народу, але також для меншин вільної України, зокрема для жидівської меншини.

Історія вчить, що незавидне положення українських жидів мало свою причину в тім, що жиди в Україні під чужою окупацією діставалися все між твердий молот окупанта та неуступчиве становище — ковало автохтона України — — українського народу. Обом догодити неможливо. Саме тепер, коли твориться новий кращий порядок світа, для українських жидів добра нагода видістатися спосміж молота окупанта України та ковала господаря української землі. Над тим варто також застановитися зорґанізованим українським жидам в Америці, коли реально хотять помогти своїм многострадальним братам в Україні.

(Докінчення на стороні 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

34)

— Ні, — відгукнула Маланка й раптом потонула з головою в високім житі. Добру хвилю її не було видно, тільки чути було шелест жита, видно було, як воно розхилялося й хиталося там, де вона пробігла. Нараз Маланка, вся червона, як квітка, в білій сорочці і в червоній спідниці, вибігла споміж збіжжя, легко, мов серна, перескочила через придорожній рів і також легко вискочила на повозку. Адась сидів на переді й сам поганяв кіньми, і Маланка обхопила його ззаду руками за шию й покривала його лице, чоло, очи й волосся безупинними, палкими поцілунками.

— Ну, досить того, досить! — промовив Адась, держачи в одній руці віжки, а в другій батіг і не можучи собі дати ради.

— Любий мій! Дорогий! Гарний! Квітко моя! Раю мій! — шептала Маланка, не перестаючи його цілувати. — Я так і знала, що ти сам їхатимеш, надіялась тебе!

— Їдь зо мною на фільварок! — мовив Адась, обнімаючи її одною рукою й цілуючи її гарячі, малинові уста.

— Добре! — промовила радісно дівчина, але зараз посумніла й додала: — Але хіба тільки на коротку хвилинку.

— Чому? Адже нині неділя.

— Все одно, роботи багато.

— Е, плюнь ти на роботу! Дадуть собі ради й без себе.

— Ну, любий мій! Я слуга. А до того ще... знаєш? Вони пильнують мене. Батько заказав гостро, щоб я з тобою не видалася, а сьогодні приводив навіть старого еґомостя, щоб мене вговорив.

— Ого! — скрикнув Адась.

— Ну, та я пустила йому тумана в очи, сказала, що про тебе й не думаю, ані ти про мене. Та проте коваль і його син готові зараз вихопитись, куди я пішла, хоч я випросилась на часинку до Гапки, тої, що у дворі.

— Не бійся, не похопляться!

Вони їхали ще якийсь час гостинцем, а потім звернули на польову дорогу, що вела до фільварку. На полі не було ані живої душі, тільки збіжжя, що дозрівали, шуміли й хвилювались у легкім вітрі, та де-де пасмуга конюшини наповнювала повітря медовим запахом.

— Ну, годі! — скрикнула нараз Маланка й легко, ледве чутно зіскочила з повозки. — Далі я не поїду. Тут уже близько фільварок. Міг би мене хто побачити з тобою.

— Що? Ти хочеш геть іти? Покинути мене? — сумно, мягко промовив Адась.

— Завтра побачимось.

— Ні! Слухай, Маласю! Іди оцею межею, ввійди в сад, там є діра у плоті, там тебе ніхто не побачить, а садом доберись до алтани й там зажди мене. Я тільки хвилечку, тільки коні поміщу і слугам розпоряджу, що мають робити. А потім вибіжу до тебе і проведу тебе до свого покою.

— Е, не хочу! Боюсь.

— Не бійся, моє серденько! Чого тобі боятись? Я так зроблю, що ніхто тебе не побачить. Пообідаємо разом, а потім підеш собі додому.

Надія провести спокійно кілька хвилин разом із улюбленим паничем, обідати з ним, наговоритися з ним досита — була дуже понадлива для Маланки, і по короткім вагуванні вона пристала. Не кажучи й слова більше, вона шмигнула у збіжжя і щезла в ньому, а панич весело посвистуючи, поїхав до фільварку.

VII.

О. Нестор увесь трясся мов у лихоманці.

— Так ось воно як ! Ось що сидить на дні тої чемности та прихильности, тої старанности за моє здоровля, тої безкорисної услужливости! Спекуляція на мій маєток! Цинізм! Безстидна грубість! Боже, Боже!

Тремка рука довго не могла попасти з ключем у дірку, щоб відімкнути двері від покою, і відімкнувши двері, він добру ще хвилю мучився, поки витягнув ключ, устромив його з нутрішнього боку й на два спусти замкнув двері із середини.

— Не чуюся я тут безпечним! — бормотав він, обзираючи, чи щільно позамикані вікна. — Не чуюся... ані на хвилину... Ануж їм задовго стане чекати! Ануж вони... Господи, рятуй мене!...

Хороблива уява, зворушена недавно перебутою сценою, бентежила всю його душу, паралiжувала всі зостанки його енергії. Він дивився й не бачив, пригадував і не тямив, метався то сюди то туди, хапався за одно, друге й десяте, ані в чому не міг найти ладу, ні зчим не вмів дати собі ради. Бачив добре, що вікна не замикаються щільно, що в них бракує скоблів, що в одному збита шиба, й одчинити його знадвору нема ніякої трудности; бачив це виразно в тій хвилині, як не раз уже перед тим, — тепер бачив це навіть докладніше, чув живіше всю небезпеку цієї обставини та, постоявши хвилину з витріщеними очима перед вікном, метнувся безтямно в другий бік, бо щось іншого звернула йому на ум збентежена уява.

— Аджеж усе наверха, по шуфлядах, по кишенях! — скрикнув він і, ледве перебираючи ногами, дихаючи приспішено й нерівно, побіг до свого покою й почав судорожно відмикати шафи, висовувати шуфляди, виймати ріжні старі реверенди, штани, камізельки, кваплячись, шукаючи чогось і зараз же кидаючи все безладно на купу. Нараз знову зупинився. Крізь вікно, обернене до полудневого заходу, кидало сонце до його покою ясний сніп світла. Йому здавалося, що крізь це вікно хтось заглядає до його покою, цікаво слідить за всім, що він робить, їдовито підсміхується з його безпомічного поспіху; з його безсильного шарпання. Він побіг до вікна, виглянув надвір — нікогісінько. Відійшов від вікна, та тут же пригадав собі, що лишив його отвореним.

— Боже мій, Боже мій! — простогнав він, чуючи, що не може опанувати своєї тривоги і свого зворушення. А власне тепер йому требаб якнайбільше спокою й сили, щоб роздумати, розміркувати, що й як дальше почати з собою! Адже кожна хвиля опізнення грозить небезпекою. Він і так досі хто знає, як глибоко залетів у западню через свою необережність, через недбальство, — ні, через сліпу віру в доброту й чесність тої жінки. Хто знає, які вона вже сіти на нього розставила! Хто знає, чи не навмисне, з обрахованням вона вибухла сьогодні, визвірилась на нього з оцею звірячою фізіономією, щоб поразити його, спаралiжувати його силу й спокій, зробити його безпомічним і безрадним у хвилі найбільшої небепеки!

(Дальше буде).

За Тиждень

Подвійна Гра Націстів

Націстичні пропаґандисти посилили свою кампанію за те, щоби посварити Британію та Злучені Держави. В своїм стремлінні викликати сумнів і недовіря поміж народами тих країн, націсти говорять одне Злученим Державам, а друге Британії. Вони віддавна вживають своєї принятої техніки пропаґанди — поділити Обєднані Держави і в той спосіб не допустити, щоби Німеччина була розбита.

Як націсти старалися натравлювати британців на нас, а американців на британців, можна ясно бачити на кількох цікавих випадках, помічених недавно тут і в Лондоні.

Пару днів тому німецьке радіо таке передавало до Злучених Держав: „Кожний áнглієць є мобілізований для війни, але це не значить, що Анґлія є готова до найбільшого бою проти Німеччини, або для другого фронту. О, ні! Теперішний рух направлено проти американців".

В той самий час німецьке радіо заявляє британцям: „Єнки здобувають перемогу за перемогою за кошт Британії під покришкою приятельства. Американці є такими самими ворогами Британії як і німці".

Британський професор фільософії Единбурського Університету, В. А. Синклер, говорячи про кампанію німецької пропаґанди за внесення роздору поміж Америкою та Британією, сказав через британське радіо таке:

„Кожний, хто чує заяви, направлені на те, аби викликати проти-американське почуття, має собі уявити німецького радіо-промовця, який сидить в своїй студії в Берліні і робить ті заяви. Одночасово треба собі уявити, як другий націст у сусідній студії говорить про те саме до американців, тільки змінив назви".

Ірак Виповів Війну

Ірак, мусульманська країна на Близькому Сході, виповів війну державам „Осі" минулого тижня. Тим самим збільшилися ряди та можливости Обєднаних Держав.

Ірак займає велику родючу рівнину довкола рік Тигру і Евфрату, в південно-східній Азії. Це є казкова долина, колиска людського роду, яка вважається біблійними вченими за леґендарний райський сад. Ірак є так великий як стейти: Ню Йорк, Ню Джерзі, Пенсилвенія та Огайо.

Земля є надзвичайно родюча. Інжиніри обраховують, що Тигр і Евфрат можуть заводнювати у зимі яких 7,000,000 акрів поля, в літі — 3,000,000. Головне збіжжя — пшениця, ячмінь, риж; в Курдських горах — тютюн. Країна багата нафтою, річна продукція якої виносить 5 міліонів тон.

Країна займає 140,000 квадратових миль з населенням біля чотирьох міліонів. Мова більшости — арабська.

Справа лікарів не-громадян.

Ґенеральний прокуратор, Френсис Бидел, повідомив минулого тижня, що зогляду на великий брак цивільних лікарів в Злучених Державах Іміґраційний та Натуралізаційний уряд дістав доручення приспішити натуралізацію лікарів-чужинців.

Він сказав, що видано інструкції за приспішення приняття прохань про натуралізацію та переведення переслухань скорше ніж у нормальному часі, коли справа йде про практикуючих лікарів-чужинців, які моглиб виконувати лікарську службу якби були громадянами.

Гарисон казав у своїй інструкції, що багато стейтів вимагають на основі свого статута, або адміністративного розпорядку, щоб апліканти на лікарський дозвіл (лайсенс) виказали американське громадянство перед тим заки їх допустять до стейтового іспиту на лікарську професію. Інші стейти видають тимчасові дозволи, але відкликають їх якщо до певного часу лікар-чужинець не дістане громадянства.

Реєстрація Чужинців Передана Департаментови Справедливости

Всі справи, що відносяться до справи реєстрації чужинців, передані від департаменту почти до департаменту справедливости.

Від початку реєстрації чужинців у 1940 році всі реєстрації, відтиски пальців, записи повідомлень і аплікацій переводились приблизно в 7,500 почтових урядах першої кляси, звідки їх пересилали до департаменту справедливости для дальшого полагодження.

Згідно з новим розпорядженням чужинці будуть реєструватися у 67 аґенціях іміґраційного і натуралізаційного уряду, який відає справою реєстрації чужинців.

Чужинці, що замешкають у Злучених Державах, мусять зареєструватись і дати відтиски пальців у віці від 14 років. Також обовязані реєструватися ті чужинці, які приїздять сюди на менше як 30 днів, але залишаться довше. Чужинці повинні повідомляти про кожну зміну своєї адреси.

(Подає Бюро Воєнних Інформацій у Вашингтоні).

ЧОРЧИЛ В ХВИЛИНІ, ЯК ВІДЛІТАВ ДО КАСАБЛЯНКИ. —Маємо перед собою британського премієра, Винстона Чорчила, як прощається у моменті, коли має всідати на літака, що повіз його на конференцію з президентом Рузвелтом, що відбулась в Касабляниці, в Африці.

Українські Жиди та Державне Відродження Української Нації

Жидівська меншина на Україні є бажаним та корисним чинником у будівництві української держави.

Вікова окупація України ворогами та спинювання розвою українського народу усіми можливими середниками ставить будову української держави навіть у сприятливих обставинах у доволі трудне положення. Українському народови брак сил до розбудови зокрема економічного життя. Тому український нарід мусить радо покликати до співпраці горожан льояльних меншин, а в першу чергу тих, що не є заінтересовані у тому, щоб України як держави на світі не було.

Люди московської чи польської меншини ще якийсь час і після повстання української держави не будуть хотіти погодитися з фактом усамостійнення українського народу; вони не довго зазиратимуть поза границі української держави. Не то жиди; можна бути певним, що жидівська меншина найскорше погодиться з українською державністю та стане з переконання до праці над її розбудовою.

Досвід учить, що на Радянській Україні в часі т. зв. украінізації та зглядної свободи українського народу себто перед 1930-тим роком, жиди найскорше з усіх національних меншин пристосувалися до нової української державности, вивчували українську мову та культуру, а неодин з них дав навіть цінний вклад в українське збірне життя. Це факти незаперечні і це слід знати українським людям.

При державному будівництву української держави прямо неоціненим може стати торговельний та економічний досвід українського жидівства. Належне використання жидівської меншини в економіці України може принести тільки користь цілій Україні — українцям і жидам.

На цілій Україні в часі короткого періоду власної державности, а навіть під чужою окупацією, українське економічне життя радо прибирало форми кооперації найбільше демократичної форми господарського життя. Кооперація вяже зі собою не тільки демократичні традиції українського народу, але теж має характер свого роду братолюбного, ідеалістичного підходу до господарської справи. Тому ні комунізм, ні інший рід соціялізму, ні капіталізм не мають перед собою в Україні майбутности; вона є тільки за скооператизування цілого господарського життя України. Це буде українська концепція розвязки добробуту та високого, але зглядного рівного, стандарду життя тої сірої людини, з якої зложений у 90 відсотках український нарід, але теж і українське жидівство. Влиття жидівської маси з купецькими традиціями та з купецьким хистом в українську кооперацію може бути дуже корисним для оживлення українського господарського життя в кооперативній формі, що розвяже не тільки справу добробуту української більшости, але теж не-української жидівської меншини в Самостійній Україні.

На всякий випадок так само як расовий антисемітизм не мав в Україні ніколи пригожого поля під розвій як це бачимо серед других народів на протязі кількох соток літ історії, так само економічне витискання жидівського елементу в Україні, у самостійній власній державі не то не бажане, але навіть булоб получене зі шкодою для державного будівництва України. З такими мірами творчого українського патріотизму треба нам теж підходити до розглядання справи жидівської меншини в Україні. Річ природна, що належне зрозуміння української справи серед українського жидівства та його льояльна постава до слушних змагань українського народу у ті часи, коли він бореться за свою державну незалежність не тільки, що скріпить симпатії серед українських мас до своїх жидівських земляків, але теж виставить їм незаперечену леґітимацію до користання з багатства багатої, досі чужинцями експльоатованої, української землі.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає СТЕПАН КУРОПАСЬ.

Новий Рік відсвяткувало Шікаґо гучно і величаво. По традиції т. зв. навечеря нового року мало більше гостей охочих бавитися ніж середмістя могло помістити. Цього року в новорічному „кравді", що прийшов до ріжного рода клюбів, театрі і забавових місць, було видно багато уніформів, чого минулими роками бракувало. Але таке певно всюди бувало. З новим роком подорожіли покищо у нас часописи. Навіть найбільший шікаґовський денник „Трибюн", що все був проти підвишки цін, підніс ціну з двох на три центи, а Шікаґо-Амерікен коштує тепер 4 центи. Отже хоч ціни „заморожені", то проте часописи, як видно, виключені з того рода замороження.

Минулий рік лишив великі сліди в життю американців українського роду в Шікаґо. В 1941 році були ще ріжні політичні українські орґанізації, що пробували ще існувати. В минулому році не стало загально-українських орґанізацій, що займалися допомогою старому краєви. Тепер маємо в Шікаґо лише відділи У. Н. Союзу, У. Р. Союзу, Провидіння і Народної Помочі, які мають свої статутові обовязки, поза якими займаються головно пропаґандою в справі продажі воєнних бондів, збирають на Ю.С.О., Червоний Хрест і т. п.

Відділи У. Н. Союзу ще найактивніші. Попри свою союзово-братську працю, вони ще уряджують підприємства, як от Листопадове Свято, Шевченківський Концерт чи Маланку. Удержують теж свій дім, що для приміщення на ріжні американсько-українські цілі.

Минулий рік покликав зате до життя нові орґанізації, що більше підходять до сучасних обставин. Ними є українські відділи Американського Червоного Хреста, яких є в Шікаґо три, а які ведуть широко закроєну акцію в напрямі воєнних зусиль Америки. До тих орґанізацій можуть належати лише ті, що хочуть працювати, бо вартість члена міряється в першу чергу годинами праці і продукції, а не числом виголошених „спічів" чи поставлених внесень, як це бувало й далі часто буває в українських товариствах.

В загально національному життю минулий рік виказав в нашому місті велике збільшення числа уродин. В тому році прибуло 15 тисяч немовлят більше як в попередному році, а зате число подруж зменшилось на дві тисячі. Причиною цього явища є війна. Тому воно є лише тимчасове, заявив президент мійського департаменту здоровля. Минулий рік був дуже багатий в події льокального і світового значіння і приґадувати все те непотрібно.

Для української кольонії в Шікаґо минулий рік приніс деякі неґативні здобутки. Але приніс й позитивні. Дім відділів У. Н. Союзу це один з тих позитивних здобутків шікаґовських українців, яким можна похвалитися.

Українські католицькі церкви, а є їх у нас чотири, мають що пятниці вечером Богослуження за тих всіх українських хлопців, що є в збройних силах Злучених Держав. Люди моляться, щоби Всевишний дав їм здоровля і витривалість у війні. В церквах тих все повно всяких Богослужень. В будні дні правиться у них починаючи вже в 6. год. рано. Останнього разу, як я був в церкві, то на протязі пів години вичисляв о. ігумен всі ті Богослуження, що люди замовили і заплатили на наступний тиждень. А є Богослуження ріжні: за померлих, за здоровля, за синів у війську, найбільше тих останніх. Наші люди все любили давати на Службу Божу з ріжної нагоди, а таких нагод тепер дуже багато. Є й такі, що ніколи передтим в таке не вірили, а тепер й собі замовляють Служби Божі. Не знаю, чим тепер пояснити таку зміну у людей, хіба нашою приповідкою, що каже, що „як тривога, то до Бога".

Річні збори по Союзових Відділах не принесли змін в урядах. Зайшли хіба зміни урядників менше важних, а найважніші особи по відділах, себто відділові секретарі, остали ті самі. Це дуже здорове явище, що не змінюється фінансових секретарів. Та відносини у нас тепер такі, що навіть якби й кому дуже захотілося зміни, то нема людей охочих взяти цю працю. Зайшла лише зміна в 379-му відділі, де секретар дуже просив, щоби його звільнити. Його місце заняв його попередник, рівнож бувший довголітний секретар. Збори відділів перейшли спокійно. Не було сварок. Правда, люди дуже багато говорили. І то про ріжні справи. Радили над платнею урядників, допомогою Америці, себто купном бондів, помічю потребуючим і т. п.

А 221-ший відділ радив над ще одною справою, над якою варто зупинитися. Один член підніс думку, що в біжучому році може війна скінчитися і згідно з точками „Атлянтійського Чартеру" повиннаб і Україна дістати свободу і самостійність. Та знищена війною буде потребувати помочі і зовсім певно заапелює до американців українського походження за помічю. А відділ 221-ший не буде міг Україні помочи, бо статут відділу цього, себто Братства Стефана, не дозволяє на місячних зборах ухвалювати більшої суми на ріжні цілі як 5 долярів. Це можуть зробити лише річні збори. Тому згаданий член поставив внесення, що якби сталася така подія в 1943. році ще перед його закінченням, щоби вільно було на таку ціль як поміч Україні ухвалити більшу суму. Розуміється, що внесення це перейшло одноголосно та заки перейшло говорилося ще довго про Україну й її визволення.

Інцидент цей свідчить, що наші люди мають добре „серце" як для Америки так і того краю, з якого вийшли.

Маланчин Вечір, традиційна старо-українська новорічна забава, відбувся цього року заходом відділів Українського Народного Союзу у власному домі. Це вже тринацята з ряду новорічна забава, яку шікаґовські українці устроюють. До 1940. року „Маланчиного Вечера" в Шікаґо ніхто не знав. Правда, сходилися знайомі, але щоби „випити" на закінчення старого року. Маланчин Вечір перший раз відбувся в 1929 році за почином бувших стрільців української армії, які тоді мали за ціль збудовання Дому Українських Інвалідів у Львові. Від того часу „Маланчин Вечір" є все найбільще успішним підприємством, як з морального так і фінансового боку. Цього року „Маланчин Вечір" був під зарядом відділів У. Н. Союзу, бо організації, які щорічно цей вечір влаштовували, перестали існувати.

Підприємство „вдалося". Дім відділів У. Н. Союзу був тим разом заповнений, як ніколи передтим.

Польський Інформаційний Центр шукає звязків з українцями. Центр цей має свій головний офіс в Ню Йорку на Служби Божі що пів години, 67-мій улиці, а філії по всіх більших містах Америки. Нащо полякам звязків з українцями? Чи на те, щоби оголошувати знова світови, що разом станули поляк і українець битися „за нашу і вашу свободу", щоби відтак по осягненню мети садити українців за дроти таборів від Стшалкової до Берези Картузької включно? Чи може мають якусь іншу розумнішу і чеснішу ціль? На ту тему можна писати багато. Та дописувач константує лише факт, що Польський Інформаційний Центр звернувся до нього, як секретаря Українсько-Американської Централі, з просьбою, в якій дослівно просить, щоби дати йому: „лісту найбільше впливових і важних українських орґанізацій, що існують в Шікаґо і околиці, разом з адресами і телефонічними числами їх предсідників і секретарів". Не розумію, що таке прохання може означати. І як можна таке вимагати, не подаючи, для яких саме цілей та що це за орґанізація. Цеж війна! А ми американські горожани. Дотого, ще є много між нами таких, що добре памятають польську „неволю і сваволю"! Директором Польського Центру в Шікаґо є якийсь д-р Юзеф Юноша.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

З річних зборів Товариства Горожан.

В неділю дня 24. січня 1943, відбулись річні збори Товариства Українсько Американських Горожан, 847 Норт Френклин. До уряду вибрано: Майор Мих. Дармограй, предсідник; Мих. Дубас, заступ. предс.; Ів. Боросевич, касієр; Мих. Рибак, секретар. Д-р В. Ґалан, д-р П. Дубас, Р. Карбівник, контрольори. Директори: Олена Штогрин, Ангела Рій, Мих. Насевич, Ф. Дубас, Ст. Сеньків, Ст. Штогрин, Волод. Пеленський, Іван Ямір.

Річні збори постановили дати жертви з каси Тов. Укр. Амер. Горожан на Вор Чест з призначенням на U. S. O. $100. На червоний Хрест $50. На Укр. Сиротинець на семій вулиці $25. На Жіночу Академію св. Василія в Факс-Чийз $25. На приют для Укр. Старців на Бравн вулиці $25. А для проф. Филипа Дубаса як нагороду суму $100.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

С. С., Белроз, Н. Й. — Не можна накликувати людей до такого повідомлювання, як Ви пропонуете. Очевидно, що Ви маєте на увазі гуманітарну справу, але вважайте, що ми тепер у війні й звертають увагу, щоб не завалювати почти ось таким матеріялом. Є теж й інші причини.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Проф. Микола Чубатий.

Духове Життя Українського Народу по Першій Світовій Війні

(Картини нової історії українського народу).

27)

12. Релігійне та церковне життя українського народу.

(Продовження).

д) Церковне життя українського Закарпаття.

Тамошне церковне життя це повчаючий доказ як небезпечно є церкву віддавати на услуги національного противника — в тім випадку мадяр. Греко-католицька церква Закарпаття була з вибухом I. світової війни у проводі зовсім змадяризована. Духовенство з малими виїмками стояла на услугах мадярської культурної експанзії. Вже перед війною то використовувала Росія та повела сильну москвофільсько-православну пропаґанду, яка захоплювати стала широкі шари українських закарпатців, які зачали переставати видіти у греко-католицтві свою „руську” віру, натомісць „руською вірою” ставало православія навіть для тих, які у росіянах таки бачили другий нарід. Мадяри давили цей рух за „руською вірою” аж до першої світової війни.

Під чеською владою цей рух віджив з повною силою при невтральній прихильности чеського центрального уряду та місцевої адміністрації чеської здебільша з москвофільськими уподобаннями. Впродовж трьох повоєнних літ біля одна третина парохій українського Закарпаття перейшла на православія під обновленою аґітацією москвофілів. Цей рух спинили аж українські Василіяни, що прийшли тут з Галичини та зростаюча національна українська свідомість на Закарпатті. Всеж таки відзискати всіх страт греко-католицтво на Закарпатті не потрафило.

е) Церковна справа в Америці.

В Злучених Державах по смерти першого греко-католицького єпископа Сотера Ортинського кілька літ найшлася греко-католицька церква без єпископа під управою спершу одного, а потім двох адміністраторів окремого для Галичан та Закарпатців. Цей розділ Закарпатців від Галичан, в першу чергу доцільна праця мадяр та мадяронського духовенства, був першою неґативною рисою в церковному житті ураїнської еміґрації в Америці, бо він утривалився та в результаті поділив українців тої самої церкви та одного народу поміж двох єпископів, що ділати стали на тій самій території.

Та куди більшим нещастям став релігійний хаос, що счинився серед америкаських українців обох епархій в повоєнних часах. За свіжа це ще справа, щоб вже нині можна видати авторитетний осуд, хто завинив у церковному розбитті галицьких українців аж на три єпархії та закарпатських українців на дві єпархії та на леґіон незалежних від нікого „дієцезій” та парохій. Потрафить це осудити безсторонно аж історик наступного покоління, коли вимруть актори того церковного розбиття.

Одно є певне, що релігійне розбиття серед американських українців має по нині фатальні наслідки; воно стало початком аґонії американсько-української збірноти. Не слід тут задивлятися на інших та порівнувати з релігійним розбиттям американців анґльосаксонського чи другого походження. Східно-словянські народи мають свої окремішні шляхи релігійно-національного життя і з тим слід рахуватися.

Найкращим доказом того це очевидний занепад серед американців українського роду всякого інтересу до української культури, до української книжки, систематичний занепад української преси, а вкінці невеличкий питомий тягар американських українців серед всесвітного українства взагалі у ті історичні часи а також серед американців - співгромадян; а той питомий тягар рівний нині майже зеру, хоч був куди більший в часі першої світової війни та по ній.

Релігійне розбиття спаралізувало громадське життя, засіяло недовіря та нетолеранція серед дітей того самого народу.

Подібне церковне розбиття перекинулося також на Канаду, хоч не прибрало там таких розмірів та таких лихих наслідків для українського національного життя як в Злучених Державах.

Потішне, що той рух не перекинувся на Полудневу Америку — Бразилію та Арґентину.

13) Виховання та шкільництво.

Колиб так сказати американцеви, що справа виховання та школи це найважніша політична проблєма українського життя під окупантами, не повірив би вам, бо він привик до погляду анґльосаксонського світа, що вихованя та школа є оставлені цілковито громадянству та як має там хтось до говорення — то в першу чергу родичі дитини. Не так є в нинішній Европі з тоталітарними або півтоталітарними системами, під якими приходилося жити українському народові впродовж періоду від одної до другої світової війни.

Цілий той період тривала безупинна боротьба за душу української дитини поміж пануючими чужинецькими системами національними та суспільними: комуністично-російським, польським, румунським, а навіть чеським з одного боку та українським народом — батьками, громадськими установами, церквою та навіть громадами за українське національне виховання української дитини та за збереження її для українського народу з другого боку. Проблема виховання стала фундаментальною проблємою української політики під окупантами на всіх землях. Гостротою дорівнувала її може ще тільки боротьба проти чужинецької кольонізації в Західній Україні та проти переміни соціяльно - економічної структури українського села в Східній Україні.

І не диво, бо кожний окупант поставив собі перед очи ціль — винародовити український нарід, його багату землю зробити своєю національною територією, словом утривалити по віки вічні своє володіння над Україною. Це все можна було зробити тільки кольонізацією української землі чужинецьким елементом і фізичним винищуванням українського народу з одного боку та виховуванням молодого українського покоління на яничарів та прихильників чужинецького володіння з другого боку. Це друге мала зробити ціла виховна система окупанта починаючи від виховання дитини в передшкільному віці, в шкільному та в пошкільному.

Чи то тоталітарна система большевиків, чи півтоталітарна система в Польщі та Румунії, чи теж демократична в центрі, але кольоніяльна влада Чехословаччини на українськім Закарпатті — всі вони виходили з одної засади, що виховання молодого покоління належить не до батьків, тільки до держави. Такий погляд був приміньований на Східній Україні на сто відсотків, в Польщі та Румунії, говорім на девятьдесять, а в Чехословаччині менше.

Проти такого погляду стояло солідарно все українське громадянство. В справі, що українські діти треба уратувати для українського народу, партійних різниць не було. Боротьба за душу української дитини всеж таки була можлива навіть серед найтящого ворожого режіму, бо вона не впадала в очи, її можна було вести непомітно, але успішно вже в передшкіллях, захоронках для сиріт, в бурсах для старшої дівори, в школі та церкві при науці релігії, в спортових орґанізаціях, на літних таборах та найважніше і найуспішнише в дома серед родинної атмосфери. Де була національна свідомість та дбайливість батьків за душу дитини, там та боротьба мусіла все кінчитися програною офіціяльної школи та її винародовлюючого впливу, де тої національної свідомости не було, там окупант збирав успіхи. Всі чинники поза офіціяльною виховною системою скоординовані разом давали висліди надзвичайні. Не все одначе так було, передовсім в Східній Україні, де школа приняла українську форму, хоч чужий зміст, а національна свідомість батьків була невелика там удавалося чужій владі таки опановувати душі поважної частини молодого покоління та його здеморалізувати так далеко, що нерідко діти ставали не тільки донощиками на власних батьків, але й ворогами того народу, якого кров пливе у їх жилах.

(Дальше буде).

ОПЕРОВІ АРТИСТИ ДЛЯ ЗБІРКИ В ЧЕСТЬ ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА.— Чотири артисти Нюйорської Метрополитальної Опери виконали пісню з побажаннями щасливих народин президові Рузвелтові для збірки міліона долярів на фонд боротьби проти дитячого паралїжу.

Пластинку опісля доручено пані Рузвелтовій 22. січня підчас форуму в Тави Голі в Ню Йорку.

На світлині (з лівої руки до правої): Біду Саяо, Сальваторе Баккальоні, Еріх Лейнсдорф, Райс Стівенс і Ґодард Ліберсон, музичний директор „Коломбія Рекординґ Корпорейшен”, котра виробила пластинку.

НІМЦІ СКРІПЛЯЮТЬ КАМПАНІЮ ЗА ВИНИЩЕННЯ ПОЛЯКІВ.

ЛОНДОН. — Владислав Сікорскі, премієр польського уряду на вигнанні, відбув після свого повороту з Америки першу конференцію з пресою й на ній подав ґазетам факти про скріплену німецьку кампанію за винищення польського населення. Націсти звертаються головно на винищення мужеського населення, приготовляючися цим на можливе майбутнє поширення офензиви російських військ. Підчас свого побуту в Америці Сікорскі заповідав, що німці будуть старатися скріпити свої позиції в Европі та поведуть кампанію за розбиття Обеднаних Держав страшенням їх большевизмом. Він теж остерігав, що окуповані краї Европи не можуть довго ждати на допомогу з боку Аліянтів. Він закінчив свої розмови з ґазетярами заявою: „Перемога нині є абсолютно певна”.

АРҐЕНТИНА ПРИСВЯЧУЄ БАГАТО МІСЦЯ НАРАДАМ В КАСАБЛЯНЦІ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Вся арґентинська преса завалена матеріялом, звязаним з конференцією в Касаблянці. Особливе враження зробило на край те, що на конференцію поїхав сам президент Рузвелт. Радіо передавало відомости довгий час і дуже докладно.

БОГОСЛУЖЕННЯ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Богослуження в Українській Американській Церкві св. Николая відбуваються: **Служба Божа в 9. і 10:30 рано. Недільна школа для дітей в 4. пополудні.** Адреса церкви: **2210 Wallace St.,** між 22. і 23. ул., один блок від Fairmount Ave. — Заряд Парохії: **о. Микола Левицький.**

ТАРЗАН, ч. 707. Щастя і нещастя.

Внаслідок щасливого припадку він знайшов крепку ґіляку, що її відтяв від пня грім. Вимахуючи дручком він сам до себе усміхався.

З тою зброєю він подався назад до товариства. А нещасливі розбитки збившись разом у ґурт, якраз ділили поміж себе декілька риб, що їх зловили.

Побачивши Джеґера, старушка Ейкерс закричала: „Він вертає до нас, певно на те, щоби нас ограбити. Держись здалека, ти, шакалю”, кричала вона.

Джеґер їдко відповів: „Не ти будеш мені говорити, що я маю робити”. Піднявши дрючка він повільним, але сталим кроком зближався до них.